

Det vore bra för Sverige att byta ut kronorna till euro

Dagens Nyheter den 19 januari 2023

Diskussionen om huruvida Sverige borde införa euron har länge varit stendöd men har nu tagits upp igen på olika håll. Därför finns skäl att åter granska argumenten – och hur viktig frågan är.

En svensk anslutning till valutaunionen utreddes 1995/96 av ekonomer och statsvetare i EMU-utredningen med mig som ordförande. Vi analyserade både ekonomiska och politiska aspekter.

En gemensam valuta ger ekonomiska effektivitetsvinster: handel och kapitalrörelser över gränserna främjas när valutaosäkerhet försvinner, internationella prisjämförelser underlättas och resurser krävs inte för att hantera olika valutor. Samtidigt gör förlusten av nationell penningpolitik det svårare att motverka landspecifika makroekonomiska störningar som leder till en annan konjunkturutveckling än i övriga Europa. De ekonomiska för- och nackdelarna är av helt olika slag: effektivitetsvinsterna är små, långsiktiga och säkra, de stabiliseringspolitiska kostnaderna är potentiellt stora under begränsad tid men behöver inte uppstå.

Två politiska huvudargument brukar anföras för att delta i valutaunionen. Det ena är att Sveriges inflytande i EU skulle öka. Det är uppenbart i fråga om euroområdet ekonomiska politik som i hög grad påverkar oss även nu. Men ett deltagande kan också tänkas öka vårt inflytande på andra områden. En helt annan aspekt är att en svensk anslutning skulle bidra till en allmänt starkare politisk integration av Europa.

Varje sammanvägning av olika konsekvenser blir subjektiv. EMU-utredningens slutsats var att fördelarna av ett inträde i valutaunionen på sikt skulle överväga nackdelarna. Men vi avrådde från en anslutning redan vid starten 1999. Vi ansåg att den svenska ekonomin då inte skulle vara redo. Arbetslösheten var fortfarande hög och statsfinanserna svaga efter 1990-talskrisen. Finanspolitiken var inriktad på budgetsanering och kunde inte användas för konjunkturstimulans – i avsaknad av nationell penningpolitik – om Sverige fått en påtagligt sämre konjunkturutveckling än övriga Europa.

I folkomröstningen 2003 röstade jag för euron. Inte därför att jag ändrat min analys utan därför att Sveriges ekonomiska förutsättningar förbättrats: arbetslösheten hade börjat sjunka och statsfinanserna förbättrats så att finanspolitiken åter var användbar som stabiliseringspolitiskt stimulansmedel.

Vad har hänt sedan början av 2000-talet som kan påverka bedömningen?

Ett mönster har etablerats där de stora ekonomiska störningarna varit gemensamma med andra länder och där kronan då fallit kraftigt. Den har kallats en "skvalpvaluta". Men kronfallen i lägen med svag efterfrågan – som under it-kraschen, den globala finanskrisen och pandemin – bidrog till att hålla upp svensk produktion och sysselsättning. Däremot är den svaga kronan en belastning just i dagens situation med utbudsstörningar eftersom den ökar inflationen. Det är förmodligen en orsak till att EMU-frågan åter blivit aktuell.

En svensk rädsla har varit att valutaunionen ska utveckla en gemensam finanspolitik som vi skulle dras in i vid ett medlemskap. Fast den europeiska återhämtningsfonden efter pandemin kom att omfatta alla EU-länder, så deltagande i valutaunionen gör kanske inte så stor skillnad.

En övergång till euron innebär även deltagande i EU:s bankunion. Det kan ha både för- och nackdelar. Vi kan få stöd vid en svensk finanskris men riskerar också att få betala för finanskriser i andra EU-länder.

Sedan Kroatien inträdde vid årsskiftet omfattar valutaunionen 20 av EU:s 27 medlemsstater. Statsvetenskaplig forskning har visserligen haft svårt att påvisa att Sveriges allmänna inflytande i EU minskat därför att vi stått utanför eurosamarbetet, men risken ökar ju fler och ju mer sammansvetsade deltagarna blir. Det kan också spela roll att Storbritannien inte längre finns med i kretsen av EU-medlemmar utanför valutaunionen.

Jag landar även i dag i att fördelarna med en övergång till euron överväger nackdelarna. Det viktigaste för mig är då att Sverige i en osäker situation för Europa kan bidra till mer politiskt samarbete. Och att den förlust av nationell suveränitet som skulle bli följden är liten i förhållande till vad ett Natomedlemskap betyder. Men kalkylen är svår. Det är lätt att komma till olika slutsatser. Samhällsvetares största bidrag i frågan är nog inte att propagera för vare sig det ena eller det andra utan att försöka sortera upp troliga effekter så att var och en sedan kan göra sitt eget ställningstagande.

Samtidigt behövs perspektiv. Även om jag ser större för- än nackdelar med ett eurointräde är trots allt såväl de ekonomiska som politiska effekterna sannolikt begränsade. Det är därför svårt att se ett medlemskap i valutaunionen som en central fråga just nu. Andra problem – stöd till Ukraina, förstärkning av militärt och civilt försvar, resurser till vård och omsorg, integration av utrikes födda, brottsbekämpning, klimat och energiförsörjning – framstår som betydligt viktigare. Den politiska beslutskraften bör fokusera främst på dem. EMU-frågan kan vänta lite till.

Lars Calmfors